

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rokopiše se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torej zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inserterov) je za celo stran K 80, za 1/2 strani K 40, za 1/4 strani K 20, za 1/8 strani K 10, za 1/16 strani K 5, za 1/32 strani K 2,50, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 44.

V Ptuj v nedeljo dne 3. novembra 1912.

XIII. letnik.

Vojna na Balkanu.

Zmage balkanskih držav. — Polom Turčije. — Odločilna bitka pri Adrianoplu. — Rumunska mobilizira. — Položaj za Avstrijo jako resen

Turčija pred svojim koncem.

Vse kaže, da je sto- in stoletni boj balkanskih narodov uspešen in da se bliža evropski Turčiji konec. Velevladi bodojele sicer še zadnje besede, je-li se bode Turčija razkosila in v katerem obsegu. Ali v splošnem se lahko trdi, da bode Turčiji v Evropi, ki je grozovit in nepričakovan. Mladurki so s svojo politiko državo v uničenje vneli. Armada je bila mnogo slabejša in šibkejša, nego je to preje poročano bilo. In tako prodirajo zdaj Bulgari, Srbi, Grki, Rumunjci neprenehoma naprej. Vse vrste važnih in odločilnih točk so že zavzete, celo vrsto krvavih in velepomembnih zmag dosegli. Morda da se v zadnjem trenutku še najna sreča preobrne, — ali to upanje je prav malo. Nasprotno se pričakuje vsako uro poročila, da so tudi že turške glavne postojanke Skutari, Adrianopel in Saloniki v roke nasprotnikom padle in da pripadajo združene države pred vrata Konstantinopla. Turčija, ki se zdaj na Balkanu odigrava, je ena največjih, kar jih pozna svetovna zgodovina. In ta bode pričela razdelitev plena . . .

Bulgarska zmaga pri Kirk-Kilisse.

Prva velika bitka v bulgarsko-turški vojni je vršila pri trdnjavi Kirk-Kilisse. Bulgarska armada je to slabo oboževano trdnjavo neverjetno vehecentno in občudovanja vrednim napadom napadla. Dokaz dejstvo, da se je odločitev večinoma z bajonetom izvršila. Tudi o pobroti turške armade ni dvomiti. Boji okoli Kirk-Kilisse so se vršili skozi celih 5 dni

Dan mrtvih.

In zopet romajo ljudske množice tja proti pokopališču, v neskončno dolgi vrsti, drug za drugim, vsi z rokami in spoli in narodi . . . V rokah pa nosijo sveče papirne vence, rožice in sveče, da jih položijo in zapopajo na grobovih . . .

Dan mrtvih . . . Dan premišljevanja o minljivosti človeškega prahu, dan spomina za vse one, ki so nam bližnji in ljubi in ki so pred nami stopili skozi tajne skrivne duri večnih senc, iz katerih se ni še nikdo vrnil. In je to, na katerem se bonosno človeštvo klanja pred večno smrti, na katerem čutimo vso malenkost človeške kreature in na katerem nas koščeni pesti angeljske smrti stisnejo skupaj, nas vežejo in nam s strahom prikazujejo, da je ob grobu vsako sovraštvo malenkostno, vsa ljubav, klavirno . . .

Dan mrtvih . . . V brezmejnem hrepenenju skuša človeško srce uresničiti nevidne niti med tem in onim svetom, niti iz mračnih žarkov pokopaliških svečic. Človeško hrepenenje skuša priti čez temni prepad, ki ga je napravila smrt med nami in pokojniki. Nehote in jasno želimo dokazati, da je naša ljubezen večna kot smrt, da je ne more nikdo premagati, da živi čez temne grobove, — in da prave zvestobe še ni pokopala nobena mrtvačeva lopata . . .

Dan mrtvih . . . Spoštovanje do mrtvih je ena najlepših potez človeških ver. In krščanstvo, v katerem je Kristus s svojo krvavo smrtjo na križu odrešil bedno človeštvo, je povzdignilo kult smrti in je to globokega zlatega lišpa in razsvetljave, brez kadila in lepih

in so bili strašno krvavi. Naposled se je Bulgarom posrečilo, zavzeti mesto in poginuti Turke v beg. Bulgari so dobili od sovražnika 7 baterij za „šneffener“ s potrebnimi municijskimi vozovi, izredno mnogo patonov, 18 poljskih kanonov in 12 trdnjavskih težkih kanonov, nadalje velike zaloge jedilnih in bojnih sredstev ter smodnika. Izgube na obeh straneh so bile velikanske. Poroča se, da je našlo v teh bojih 16.000 Turkov svojo smrt in na bulgarski strani izgube gotovo tudi niso manjše. Vzrok turškega poraza iskati je tudi v lahkomišelnem in slabem vodstvu armade. Zato so Turki generala princa Azim bejana s smrt obsodili in tudi takoj usrelili, Bulgari so takoj naprej prodirali; en del je šel proti Konstantinoplu, drugi del pa je obkolil veliko turško trdnjavo Adrianopel, poleg katere se bode drugi odločilni boj vršil.

Bitka pri Kumanovi.

Srbska armada je prišla medtem na poti proti Üskübü (Skoplje) do Kumanove, kjer je prišlo do hude, krvave bitke. Turki so bili v mnogo manjem številu in so se obupno borili. Prizadajali so Srbom grozovite izgube. Število mrtvih znaša baje 2000, ranjenih pa 900. Tudi mnogo visokih oficirjev je padlo. Naposled so Turki odkorakali nazaj. Srbska artiljerija jih je zasledovala in je baje ubila 8000 Turkov in Albancev.

Zavzetje Üsküba.

Turki so bili preslabotni, da bi mesto Üskübü branili. Zato so je zapustili. Na to je srbska armada mesto zavzela. Tudi Srbi prodi-

boko misel negovalo, je napravilo iz smrti, ki je pomenila konec življenja, začetek novega, krásnejšega življenja brez težav in greha . . . Ej, smrt je izgubila vso grozoto in vera kakor znanost sta jo premagali; smrt ni več nerešena uganka, ni več čarobna sflinga, pred katero bi človeštvo s trepetom oči zapiralo. Znanost pravi: smrt je večna narurna postava, brez smrti ni življenja, brez smrti ni rojstva, iz trohnelih kosti vsklijeje voja polne rožice in kdor pade pod roko smrti, ta izpolnjuje le večno potrebo . . . Vera pa zopet zasmehuje strah pred smrtjo, — saj nas čaka vendar na onem svetu lepše življenje pred obličjem božjim . . .

Seveda, mnogo ljudi, ki potujejo na ta mračni jesenski dan pod žilovnimi vrhami mirovdorov, ni še nikdar resno o smrti premišljevalo. Ta gre tja na pokopališče, ker je že stara navada, ker hodi vse tja, ker je dan z rdečimi črkami v koledarju zaznamovan in ker prireja cerkev tam svoje čeremonije. Napisj na križih spominjajo te ljudi še na pokojnike, — drugega nič. Do dna svoje duše malenkosti in površni, s smehljajem site zadovoljnosti zopet odhajajo. Na grobu obrekujejo sozoda, ki je kupil cenejše sveče in ki ima morda le papirnate rože namesto svežega venca. In domu odhajaje se veselijo že na dobro večerjo, po večerji izmoliijo predpisano število rožnih vencev in gredo zopet spat . . . Niti enkrat jim ne pride pravi, globoki pomen smrti na misel! Pa mi jim tega ne očitamo, kajti vso versko čustvovanje in sploh vso duševno življenje teh širokih množic je tako površno, kakor vsi uspehi navadne dresure. Primitivno si predstavljajo ti ljudje svoje verske svetinje in brez kinča,

rajo na celi črti naprej. Zavzeli so mesto Mitrovica in združili na Ovčjem polju vse svoje tri armadne oddelke. Zdaj korakajo proti Monastirju; zavzeli so Köprülü in se pričakuje pri Istibu veliko odločilno bitko. Pri srbski zmagi bi bilo potem pot v Saloniki odprta.

Skutari.

Mesto Skutari do tega trenutka še ni padlo. Turki se branijo proti Črnogorcem s čudovito hrabrostjo; ali vse važne postojanke okoli trdnjave so že zavzete. Črnogorske uspehe se ima zlasti temu pripisati, da se je narod Malisorov obrnil proti Turkom.

Grška vojska.

Tudi Grki prodirajo neprenehoma naprej in so obkolili mesto in trdnjavo Prevesa. Tudi ti boji so jako krvavi in izgube na obeh straneh velikanske.

Resni položaj za Avstrijo.

Zmage balkanskih držav nad Turčijo so položaj za Avstrijo hudo poslabšale in nikdo ne more zatajiti nevarnosti, da bode morala i naša država svoje pravice z orožjem braniti. Bil bi to začetek velikanske evropske vojne, ki bi morda celemu svetu lice spremenila. Za sedaj seveda ta nevarnost še ni čisto blizo. A vsak dan prinaša resnejše novice. Gotovo je, da Avstrija doslej še ni izvršila nikakršne mobilizacije in da diplomati vseh držav mrzlično delajo, dabi se vesoljni mir ohranil. Ali mnogo zaupanja nima danes nikdo več na uspehe diplomacije.

podobc ne morejo živeti . . . ob grobovih, pri katerih je gladki denar vstvaril cele vrtove in kamenite zgradbe, stojijo in občudujejo in se križajo, — pa pozabijo, da trohniro človeške kosti ravno tako pod mramorjem kakor pod zeleno trato, — pozabijo na zapuščene grobove revnih pokojnikov, na katerih raste divja trava, v katerih pa so morda še plemenitejša srca pokopana.

Vernih duš dan . . . Tam doli na Balkanu pa se dvigajo plamena proti nebu, vasi gorijo in zdvijani vojaki mečejo nežno deco v goreče razvaline . . . Kri teče v potokih in ves Balkan je podoben velikanskemu pokopališču nepokopanih mrtičev . . . Nikdo jim ne prinaša rožic, nikdo jim ne prižiga svečic, — s prestreljeno glavo, z bajonetom v srcu, z odtrganimi udi ležijo tam tisočeri bojevnik, kristjani in Turki, drug poleg drugega, — in mrtvaški duh se dviga proti jesenskemu nebu . . . Zakaj? Zakaj ti tisočeri umori, zakaj to grozovito preplavanje krvi? Za krščanstvo? Človeštvo se ubija, ko niti divje zveri druga drugo ne napadajo! Grozoviti dan vseh vernih duš so doživeli tam na Balkanu . . . Nasilna smrt je greh zoper božjo zapoved, zoper temelje človečanstva? Ravno tisti, ki bi morali v prvi vrsti zapovedi vpoštovati, ki imajo vedno besede nazarenskega miroljuba na jeziku, mečejo bakljo vojske v dežele, želijo kri in kri in še kri . . .

Oj ti čudni ljudje, kako ste brezsrčni in malenkostni in zdvijani! Vsedite se danes ob grob in premišlujte, da je smrt privileg vesoljne volje. Prižgite svečico in okrasite gomilo z rožami, — in ublažite strupno srce, — pozabite grenko sovraštvo, — vsaj tako dolgo, dokler svečice ne zgorijo . . .

Na dvoje interpelacij glede balkanskih zmešnjav v avstrijski državni zbornici je ministerski predsednik grof Stürgkh v seji od preteklega torka odgovoril. Preje se je izvršilo 12 ur trajajoče posvetovanje ministrov. Odgovor grofa Stürgkha ni nikogar pomiril in nikogar zadovoljil. Niti jasnosti niti natančnosti se ne more temu odgovoru pripisati. Nasprotno, povečal je še skrb za ohranjenje miru. Minister je bistveno izjavil, da sporazum vevlasti ni moten in da je vsled tega upanje opravilčno, vzdržati za Avstrijo mir. Zunanja naša vlada da ne zasleduje nikakoršne agresivne (napadalne) smeri. **Ali princip vzdržanja miru ne more biti v vsakem slučaju podlaga.** To se pravi z drugimi besedami: Avstrija je za mir, ali svoje interese na Balkanu hoče z vsemi sredstvi braniti. Tako stoji danes položaj.

Kako stojijo danes vevlasti?

Tajne vezi in pogovori ob zeleni mizi diplomatov seveda ne poznamo. A splošni vtis je, da „sporazum vevlasti“ ni mnogo vreden. Francoski minister Poincaré deluje sicer na vse kripilje, da bi se evropska vojna preprečila in tudi prelivanje krvi na Balkanu vstavilo. Francoska ima namreč v Turčiji okroglo 3000 milijonov, v balkanskih državah 1000 milijonov in v Rusiji 12.000 milijonov investiranih in se torej boji za svoj denar. Ali francoska vlada je sama izjavila, da vladajo nepremotljiva nasprotja med Avstro-Ogrsko in Rusijo. Položaj je vsled tega jako resen. Avstrija ne more dopustiti, da se ji odreče potom Velike Srbije pot do Adrije. Ali nastopanje proti balkanskim državam bi vodilo do spopada z Rusijo. V slučaju takih dogodkov bi z Rusijo zvezana Anglija in Francoska gotovo nastopili. Za Avstrijo bi se Italija vkljub trozvezi ne zmenila mnogo, ker ima italski enoletno vojno za seboj. Od vevlasti je torej edino mogočna Nemčija zvesta zaveznica Avstrije. Kakor za časa srbske vojne nevarnosti stoji Nemčija tudi zdaj kakor skala ob naši strani. Istotako zvesta naša zaveznica je Rumunska, ki ima na Balkanu iste interese kakor mi. Za Avstrijo se pri celi stvari ne gre za kosček zemlje na Balkanu; gre se ji le zato, da jo ne obkrožijo sovražni Srbi, ker bi bila pri tem v svoji lastni eksistenci ogrožena. Še neko drugo pot se naglašja, ki bi peljala v slučaju razdelitve evropske Turčije tudi do cilja, to pa brez prelivanja krvi. Avstriji bi se moralo dovoliti neodvisne colninske in trgovinske zveze na Balkanu. To upanje je seveda prav majhno. Na vsak način bodo prihodnji dnevi prav važne odločbe prinesli.

„Vseslovnski“ proti-avstrijski hujskači.

Znani češki hujskač poslanec Kloufač nahaja se v srbskem taborn v Vranji. Tam je držal javni nagovor, v katerem je m. dr. rekel: „Ko ste se vi Srbi jokali (leta 1908, ko je Avstrija Boznijo anektirala), jokali smo tudi mi Čehi; zdaj se vi smejite in tudi mi Čehi se z vami smejimo. Kajti vaše zmage so tudi naše zmage, so zmage vsega slovanstva. Pri zopetnem svetovnem kongresu se bode z srbskim orožjem računati moralo.“

V Pragi pa je imel češki poslanec dr. Kramar nagovor, v katerem je rekel, da bode vojna na Balkanu odločila tudi o usodi vseh Slovanov sploh. Slovani se morajo z vsemi sredstvi braniti, da bi Avstrija na Balkanu požrešnost balkanskih narodov vstavila. Kramar meni, da evropska vojna ni izključena in da bode ta vojna „grob marsikatere države“. Tako se upajo češki poslanci proti Avstriji hujskati. V Srbiji bi bili taki ljudje že davno na vislicah...

Razna poročila.

Iz Bozne prihaja mnogo turških prostovoljcev na bojišča.

Zdravnikov in zdravil primanjkuje na vseh bojiščih. Bati se je, da se vsled nepokopanih mrličov ne razširijo nevarne kuge.

V Kumano vo se je poslalo 6 železniških vozov petroleja, da se tam ležeče množestevilne nepokopane mrliče sežge. Velike ječe v Nišu in Pirotu so spremenili v bolnišnice.

600 Miriditov (turški poslanki) je hotelo domovino izdatiin k Črnogorcem prestopiti. A dva turška bataljona sta jih vjela in 500

Srbi so glasom poročil do 29. oktobra izgubili 4000 mrtvih in 7000 ranjenih.

Sin prejšnega sultana Abdula Hamid je bil v bitki pri Kirk-Kilisse težko ranjen.

Zadnja poročila.

Velika odločilna bitka.

Južno od trdnjave Adrianopol se je pričela velikanska odločilna bitka med turško in bulgarsko armado. Boj je začel že v terek opoldne, ali v trenutku, ko te-le vrstice pišem (četrtak dopoldne) še ni nobenega poročila o zmagi te ali one armade. V boju stojijo na obeh straneh okoglo 200.000 mož. Razven rusko-japonske bitke pri Mukdenu je to največja bitka od časa Gravelotte in Kraljevigradca... Boj se je razdelil v posamezne manjše spopade in bitke, ker sta obe armadi na velikanskem ozemlju razprostirani. Zadnji veliki boj in v njim mora odločitev pasti. Turki so vsa svoja bojišča zamenarili, le tukaj so zbrali svojo glavno moč. Bulgari so vsled doseženih uspehov jako pogumni in njih fronta je izredno razširjena. Ako zamorejo Turki bulgarsko fronto predreti, potem bi bila zanje ta zmaga pomembnejša nego vsi dosedanji boji. Ako bodejo pa Turki premagani, potem pridejo Bulgari četrtič v zgodovini pred vrata Konstantinopla...

Konstantinopol 30. okt. Glavna bitka se vrši južno-zahodno od Kirk-Kilisse pri Lüle-Burgasu in se razvija baje za Turke neugodno. Bulgari imajo tukaj baje 140.000 mož, Turki pa 260.000 mož, od katerih pa jih stoji 90.000 še jako daleč zahodno. Bulgari stojijo med Lüle-Burgas in Midia. Turki so med Midia in Viza utrjeni. Zapoveduje jim vojni minister. Bulgari so vse rezerve združili; mnogo rezervistov nima niti uniform.

London, 30. okt. Boj, v katerem zapoveduje Nasim paša 200.000 Turkom, se gre za osvoboditev Adrianopla, v katerem je 50.000 mož posadke. Boj je še vedno neodločen (glej zadnji naš telegram).

Rumunska mobilizira.

Zadnja poročila pravijo z vso gotovostjo, da je Rumunska mobilizirala. Ako se Balkan razkosa, potem seveda ne more Rumunska zaostati, temveč mora svoj delež zahtevati. Ali v trenutku, ko skliče Rumunska svoje rezerve pod orožje in se prične njena armada pomikati proti Dobruđi, je mednarodni položaj skrajno nevaren postal. Za Rumunsko se bode Rusija oglasila in to bi pomenilo bržkone tudi — avstro-ogrsko vojno.

go čez turško vzhodno armado. Turški listi zopet pravijo, da je bitka še neodločena in da vrši naprej. O stališču Rumunske in Avstro-Ogrske ni nič znano.

Dopisi.

Fram. Slavni gospod urednik! Razveseljen nas je, ko smo čitali v zadnjem „Štajercu“ drugi dopis iz Ješenc. K temu moramo mi zopet nekaj povedati. Da mora taisti in kar javno nastopiti ni čudo, ker naš župnik Muršec začel je hujskati proti „Štajercu“ njegovih naročnikov da je grozno. Vsakega človeka poprašuje, kateri ima v farožu česa pravit, kateri bi bil v vasi na „Štajerca“ naroden, da potem lažje hujska in obrekuje. Za dan vprašamo g. župnika: Ali mislite, da le človek v Vaši fari zamore česa skupaj postaviti in „Štajerca“ poslati? Ali mislite, da le človek zna pisati in drugi naj bili buteljci? Ali se g. župnik grozno motite, tudi mi smo bili v šolo. Da napadete ubogega kmečkega delavca da se mora kar javno v bran zoper Vas pravit, ni čudo. Ali ne bodete kmalu nehalni in neumno rogoviljenje in hujskanje proti našemu „Štajercu“? Kaj neki mislite g. župnik, da sam Bog? Vi ste dušni pastir, ki bi morali skrbeti za Vaše ovce, ne pa da obrekujejte uboge kmete. — Ljubi „Štajerc“! Na nedeljo dne 28. X. imenovali so te „ptujskega šnopsarja“, vemo pa kaj si jim zakrivil, da imajo tak „šnopsar“ nad teboj. Oj ti ubogi „Štajerc“, kaj imaš pretrpeti od tega žeganega Muršeca, in kaj jim vendar storil? Ali morda zato, da si vsakemu političnemu farju, kateri zoper te hujska, da mu resnico kar pod nos zabrani. Na zgoraj imenovani dan imenoval je naš mirne kmete (le mlade posestnike) trikrat „šmrkavce“. Le čakajte g. župnik, videli bomo če bomo takrat tudi „šmrkavci“, ko bodete vi ali Vaš organist po bernji prosjčili. In tu videli bomo kako se nas bode takrat imenovalo. Ljubi „Štajerc“! kaj nam je storiti da zadobimo mir, kakor nam ga je sam g. Kristus zapustil, ko je rekel: Mir Vam bodi. Ali naš g. župnik ne ve, kaj je mir, zato delo le vedno nemir in prepir in hujska zoper „Štajerca“; pa to mu prav nič ne koristi. S tem da hujska zoper „Štajerca“, pridobiva njemu več naročnikov in jih še bode več; za to bodemo mi poskrbeli. Torej le tako naprej, g. župnik, bode vsaj več naročnikov in potem nas lahko iz prižnice obrekujejte kakor hočete, magari Vaš jezik počí. Za zdaj dovolj! Drugokrat ved.

Od Muršeca obrekovani kmetje.

Iz Št. Jurja ob Taboru. (Zopet blamaža.)

Naš župnik France misli, da mora vsaki teden plesat, kakor bi on žvižgal; a trofil je pa vsakokrat enkrat na tacega moža, ki se mu je upal na palce stopiti. Umril je namreč en otrok, ki bi bil „evangelíš“ vere in ga France, ta Kristusov naslednik, ni pustil na blagoslovljenem pokopališču pokopati; gotovo si je mislil: kaj, saj tu tako ne bodem enega helerja služil, kakor je že moja navada. — Seveda, dobro bi bilo zopet kakih K 70 ali 80! Ali in jo oblast Francetu pokazala, da je še neko več kakor on. Dobil je toraj jako dolgi nos, in otruba se je moralo na blagoslovljenem pokopališču pokopati, in ni mogla niti kuharica pomagati, ako ravno ima skoraj to večjo oblast v farožu. Evo slučaj: Letos prinesem enkrat enega otroka k krstu in ni bilo župnika doma, pač pa je bil en ljudski duhovnik tam na obisku, kateri je rekel: No, ker ni gosp. župnika doma, bodem pa jaz otroka krstil. „O ne!“ pravi kuharica. „Vi le pustite pri miru, le naj drugokrat pride, kadar bodo naš gospod doma.“ In z otrokom smo morali iti brez krsta. O tem in še več o drugih rečeh povemo prihodnjč. Toraj, ven peša.“ Kje je ljubezen do bližnjega?

Za Turke?

(Nekaj odgovora.)

Velike zmage balkanskih držav nad Turčijo se izrablja v slovenski javnosti tako, kakor da bi bile pravzaprav zmage slovenskih narodnjakov.

Popolno zaupanje pridobile so si

Zvezda MAGGI jeve

kocke (gotova goveja juha)

po 5 vinarjev pri vseh gospodinjah.

Ime MAGGI jamči za takojšnjo pripravo in izvrstno kakovost.

Telegrami.

Konec Turčiji?

(Zadnji zasebni telegram)

Sofija, 31. okt. zvečer. Bulgarski listi poročajo, da je bulgarska armada dosegla veliko zmago.